

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІРПІНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з навчальної роботи

 Олена ПУСТОВА

« 01 » 09 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Екологічне право»

для підготовки фахового молодшого бакалавра

за галуззю знань 08 Право

спеціальності 081 «Право»

Ірпінь – 2023

Робоча програма навчальної дисципліни «Екологічне право» складена на основі програми навчальної дисципліни, затвердженої у 2023 р.

Розробники:

Людмила ЛИХОШЕРСТ
Неля МЕЛЬНІЧУК

Розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії юридичних дисциплін, протокол № 1 від «01» 09 2023р.

Голова циклової комісії

Юлія ШЕВЧУК

Завідувач навчально-методичного кабінету коледжу

Людмила РОМАНЕНКО

Структура та зміст робочої навчальної програми

1. Зміст
2. Передмова
3. Критерії оцінювання
4. Структура навчальної дисципліни
5. Зміст навчальної дисципліни
6. Рекомендовані джерела інформації

ПЕРЕДМОВА

Актуальність і зміст дисципліни. Екологічне право являє собою галузь права України, що становить складову і невід'ємну частину правової системи України. Екологічне законодавство України знаходиться в процесі становлення і його розробка є першочерговим і актуальним завданням сучасної науки. За цих умов важливого значення набуває вивчення екологічного права. Екологічне право як навчальна дисципліна вивчає сукупність еколого-правових норм, що регулюють екологічні відносини з метою ефективного використання, відтворення, охорони природних ресурсів, забезпечення якості навколишнього природного середовища, гарантування екологічної безпеки, реалізації захисту екологічних прав. У процесі забезпечення, користування, вилучення, перерозподілу різноманітних природних об'єктів, здійснення інших дій, виникають земельні, водні, лісові, фауністичні та інші види екологічних відносин, які є єдиними, ускладненими за своїм змістом.

Мета навчальної дисципліни: формування системи знань про поняття, предмет та методи екологічного права, його джерела, основні інститути та підгалузі, правове регулювання використання, відтворення та охорони природних ресурсів, юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни відповідно до її освітньої компоненти і дидактичної структури є: опанування студентами необхідних теоретичних положень, засвоєння сутності еколого-правових категорій як-то: «природні об'єкти», «природні ресурси», «природні комплекси», «екологічна мережа», «раціональне природокористування», «екологічна безпека» та ін.; змісту еколого-правових інститутів (екологічних прав та обов'язків, права власності на природні ресурси та комплекси, права природокористування, права екологічної безпеки тощо), формування розуміння конкретного змісту норм екологічного права.

При вивченні навчальної дисципліни студенти мають оволодіти навичками самостійної роботи з нормативно-правовими актами, еколого-правовою літературою, матеріалами судової практики, навчитися розуміти конкретний зміст норм екологічного права, роз'яснень вищих судових інстанцій України, тлумачити їх та правильно застосовувати при вирішенні конкретних справ, набути досвіду

науково-дослідної роботи у галузі екологічного права.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та окремих нестандартних ситуаціях.

ЗК 2. Уміння планувати і організовувати свою професійну діяльність.

ЗК 3. Знання і розуміння предмета та характеру професійної діяльності, природи етичних стандартів та здатність діяти на їх основі.

ЗК 4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, добре володіти правничою термінологією та однією з поширених європейських мов, використовувати іноземну мову для забезпечення результативної професійної діяльності;

ЗК 5. Дотримання норм професійної етики фахівця.

ЗК 6. Навички збору і аналізу інформації з національних і міжнародних джерел, оцінка її достовірності, використання сучасних інформаційних технологій і баз даних.

ЗК 8. Отримати знання про систему національного права та законодавства, галузеві механізми правового регулювання.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 9. Вміння працювати самостійно, проявляти добросовісність, дисциплінованість, пунктуальність та відповідальність, а також працювати у команді колег за фахом.

ЗК 11. Здатність до відповідальності і наполегливості щодо виконання поставлених завдань і взятих обов'язків

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК 1. Знання основ теорії та філософії права, структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

ФК 2. Знання історії права та державних інститутів.

ФК 3. Знання стандартів правничої професії.

ФК 4. Знання міжнародних стандартів прав людини.

ФК 5. Знання Конвенції з захисту прав людини та основоположних свобод, а також прецедентної практики Європейського суду з прав людини.

ФК 6. Знання засад і доктрин міжнародного публічного права, а також змісту основних міжнародно-правових інститутів

ФК 7. Знання основ права Європейського Союзу.

ФК 8. Знання засад і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів таких фундаментальних галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

ФК 11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

ФК 12. Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції.

ФК 13. Здатність застосовувати юридичну аргументацію.

ФК 14. Здатність виявляти проблеми правового регулювання і пропонувати способи їх вирішення, включаючи подолання юридичної невизначеності.

ФК 15. Навички логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

ФК 18. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.

Програмні результати навчання (РН):

РН 1. Базові знання з основ філософії, права та державного управління.

РН 2. Базові знання з історії української та світової громадсько-політичної та державно-правової думки, знання основних сучасних політичних доктрин і концепцій.

РН 4. Знання загальнотеоретичних понять та категорій держави і права, їх взаємозв'язку та взаємодії.

РН 5. Знання про процес виникнення та розвитку держави і права України та інших країн, класифікацію органів державної влади та місцевого самоврядування.

PH 6. Базові знання про форми держави, основні правові системи сучасності.

PH 8. Базові знання про хронологію розвитку держави і права, основні історичні джерела права.

PH 9. Знання з основ конституційного ладу.

PH 10. Знання про систему органів державної влади та місцевого самоврядування, їх функції та повноваження

PH 11. Знання про види і підстави юридичної відповідальності.

PH 14. Здатність тлумачити положення чинного законодавства, давати правову оцінку юридичним фактам, аналізувати та оцінювати докази.

PH 15. Уміння давати правову оцінку діям суб'єктів підприємницької діяльності, у тому числі і щодо виконання договірних зобов'язань.

PH 16. Уміння використовувати знання у галузі права для здійснення окремих функцій у суміжних сферах діяльності, спілкування з експертами з інших галузей.

PH 18. Дотримуватися здорового способу життя, виявляти турботу про здоров'я і безпеку життєдіяльності співробітників, прагнення до збереження навколишнього середовища.

PH 20. Вміння спілкуватися усно і письмово українською мовою та однією з поширених європейських мов, використовувати іноземну мову для забезпечення результативної професійної діяльності.

Таким чином, одним із пріоритетних завдань правової освіти у сфері екології є формування екологічної правової свідомості, що є необхідним елементом культури юриста. Зокрема, Конституцією України, а також Законами України «Про охорону навколишнього природного середовища» та «Про освіту» передбачено право громадян на еколого-правову освіту. На сьогодні важливою є підготовка кваліфікованих фахівців у закладах передвищої фахової освіти у галузі права із вивченням невід'ємної складової навчальної програми – дисципліни «Екологічне право». Майбутні юристи повинні розуміти важливість галузі права у сфері

екології, що зумовлено динамічним розвитком відносин суспільства у сфері охорони навколишнього природного середовища та природокористування.

Вивчення даного курсу неможливе без знань норм Конституції України, загальної і особливої частин адміністративного, цивільного, фінансового та кримінального права, а також навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності», які являються основою для вивчення курсу «Екологічне право».

Форми і засоби контролю. Система оцінювання знань студентів навчальної дисципліни «Екологічне право» проводиться у вигляді **поточного, рубіжного та підсумкового контролю.**

Поточний контроль рівня знань здійснюється впродовж семестру. Поточний контроль знань, який має на меті перевірку рівня підготовленості до виконання конкретної роботи та сприяння підвищенню мотивації студентів до системної активної роботи впродовж усього періоду навчання за відповідним рівнем фахової освіти, здійснюють під час проведення практичних та семінарських занять.

Поточний контроль здійснюють у формах опитувань та/або перевірки результатів виконання студентами окремих видів індивідуальних семінарських та практичних заняттях, виконання тестів, експрес-контролю, перевірки уміння публічно чи письмово подавати певний матеріал (презентація).

Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу, умінь самостійно опрацьовувати навчальний матеріал нормативного та поглибленого рівнів, здатності осмислити зміст теми чи розділу дисципліни, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, умінь публічно та письмово представити результати самостійної роботи.

Об'єкти поточного контролю:

- систематичність та активність роботи на семінарських (практичних) заняттях;
- якість виконання завдань для самостійного опрацювання;
- якість виконання контрольних завдань.

Форми здійснення поточного контролю є:

- усні опитування на лекціях та практичних заняттях за контрольними

програмними питаннями поточної та попередніх тем;

- експрес-тестування за ключовими аспектами тем курсу, яке може здійснюватися на початку, в процесі або ж наприкінці практичного заняття;
- оцінювання рівня виконання письмових домашніх завдань;
- перевірка практичних навичок розв'язання ситуацій, набутих студентами в процесі вивчення дисципліни;
- оцінювання ступеню активності студентів та якості їх виступів та коментарів при проведенні дискусій на семінарських заняттях.

Рубіжний контроль. У відповідності до загальної кількості годин відведених на дисципліну згідно з навчальним планом викладач визначає кількість контрольних робіт, перелік питань, які охоплюють певну кількість тем, визначених робочою програмою. В журналі ведення обліку знань студентів за семестр виставляється відповідна кількість балів.

При виконанні контрольних робіт оцінці підлягають теоретичні знання та практичні навички, яких набули студенти після опанування певного розділу.

До складу завдань рубіжної контрольної роботи, відповідно до специфіки дисципліни, спеціальності, потоку, групи, рівень засвоєння програмного матеріалу студентами, а також в залежності від ступеню підготовленості та активності групи, продемонстрованих на попередніх семінарських та практичних заняттях, можуть, у різній кількості та співвідношенні, включатися:

- теоретичні питання нормативного або проблемного характеру;
- тестові завдання;
- аналітико-розрахункові завдання.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання студентів з даного предмету у формі семестрового екзамену за екзаменаційними білетами.

Завданням екзамену є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчо використовувати накопичені знання. Об'єктом семестрового контролю знань є результати виконання усних і письмових екзаменаційних завдань.

Екзамен оцінюється за національною шкалою.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання студентів з даного предмету. Підсумковий контроль проводиться у формі семестрового екзамену за екзаменаційними білетами.

Екзамен є формою підсумкового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння студентами навчального матеріалу з даної дисципліни на підставі результатів виконання ними завдань під час семінарських занять, самостійної, індивідуальних робіт та консультацій.

Оцінювання результатів навчальної діяльності студентів здійснюється за такими критеріями:

- оцінка «відмінно» виставляється студенту, який безпомилково викладає навчальний матеріал, показує глибоке розуміння суті поставлених питань;
- оцінка «добре» виставляється студенту, який грамотно розкриває суть поставлених питань добре володіє термінами дисципліни, але припускає несуттєві помилки;
- оцінка «задовільно» виставляється студенту, який поверхово викладає суть навчального матеріалу, припускає багато помилок при відповідях на поставлені питання;
- оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не знає суті поставлених питань, при викладенні навчального матеріалу допускає грубі помилки.

**СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОЛОГІНЕ ПРАВО»**

№ п/п	План розділів і тем	Кількість годин			СРС
		Всього	Лекції	Семінар заняття	
ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА					
Розділ 1: Загальні положення екологічного права					
1.	Поняття, предмет, система та джерела екологічного права України.	7	2	2	3
2.	Екологічні права та обов'язки громадян.	7	2	2	3
3.	Правове забезпечення екологічної безпеки.	7	2	2	3
	Разом за розділом:	21	6	6	9
ОСОБЛИВА ЧАСТИНА					
Розділ 2: Правове забезпечення використання і охорони об'єктів аграрного права.					
4.	Правове забезпечення використання і охорони земель в Україні.	6	2	2	2
5.	Правове забезпечення використання і охорони вод в Україні	6	2	2	2
6.	Правове забезпечення використання та використання надр.	6	2	2	2
7.	Правове забезпечення використання та охорони рослинного та тваринного світу.	8	2	2	4
8.	Поняття, зміст та види права лісокористуванням.	6	2	2	2
9.	Правове регулювання атмосферного повітря	7	2	2	3
	Разом за розділом:	39	12	12	15
Разом годин з курсу		60	18	18	24
Форма підсумкового контролю –екзамен					

ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ ЗА ТЕМАМИ

ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

Розділ 1: Загальні положення екологічного права

ТЕМА 1. Поняття, предмет, система та джерела екологічного права України.

План лекції:

1. Поняття та предмет екологічного права.
2. Екологічні правовідносини.
3. Об'єкти та суб'єкти екологічного права.
4. Методи та принципи екологічного права.
5. Джерела та система екологічного права.

Перелік питань на самостійне опрацювання:

1. Сучасна екологічна ситуація в Україні.
2. Екологічна політика України, проблеми регулювання.
3. Характеристика системи органів управління в галузі екології.

План семінарського заняття:

1. Поняття та предмет екологічного права.
2. Екологічні правовідносини.
3. Об'єкти та суб'єкти екологічного права.
4. Методи та принципи екологічного права.
5. Джерела та система екологічного права.
6. Сучасна екологічна ситуація в Україні.
7. Екологічна політика України, проблеми регулювання.
8. Характеристика системи органів управління в галузі екології.

Рекомендовані джерела інформації

Основні [1,3,5,6,12,14,17], додаткові [1,3,7,9,11].

ТЕМА 2. Екологічні права та обов'язки громадян.

План лекції:

1. Основні екологічні права людини і громадянина.
2. Гарантії екологічних прав громадян.
3. Обов'язки громадян у сфері охорони довкілля і використання природних ресурсів.

Перелік питань на самостійне опрацювання:

1. Поняття прав громадян у галузі екології, їх види та способи захисту.
2. Обов'язки громадян у галузі екології, їх види.

План семінарського заняття:

1. Основні екологічні права людини і громадянина.
2. Гарантії екологічних прав громадян.
3. Обов'язки громадян у сфері охорони довкілля і використання природних ресурсів.
4. Поняття прав громадян у галузі екології, їх види та способи захисту.
5. Обов'язки громадян у галузі екології, їх види.

Рекомендовані джерела інформації :

Основні [1,2,12,37, 61,63], додаткові [1,3,4,7,8].

Тема 3. Правове забезпечення екологічної безпеки.

План лекції:

1. Правові заходи щодо забезпечення вимог екологічної безпеки.
2. Поняття надзвичайних екологічних ситуацій, їх ознаки та класифікація.
3. Поняття та правовий режим зон надзвичайної екологічної ситуації (НЕС).

Перелік питань на самостійне опрацювання:

1. Екологія міста як об'єкт правового регулювання.
2. Правове регулювання використання та охорони природних ресурсів міста.
3. Юридична відповідальність за порушення законодавства про екологічну безпеку.

План семінарського заняття:

1. Поняття, суб'єкти та об'єкти екологічної безпеки.
2. Види екологічної безпеки.
3. Правові заходи щодо забезпечення вимог екологічної безпеки.
4. Поняття надзвичайних екологічних ситуацій, їх ознаки та класифікація.
5. Поняття та правовий режим зон НЕС.
6. Екологія міста як об'єкт правового регулювання.
7. Правове регулювання використання та охорони природних ресурсів міста.
8. Юридична відповідальність за порушення законодавства про екологічну безпеку.

Рекомендовані джерела інформації :

Основні [1,9,12,14,20,22], додаткові [1,3,4,5,11].

ОСОБЛИВА ЧАСТИНА

Розділ 2: Правове забезпечення використання і охорони об'єктів екологічного права

ТЕМА 4. Правове забезпечення використання і охорона земель в Україні.

План лекції:

1. Земля як об'єкт еколого-правових відносин
2. Правові основи землекористування в Україні.
3. Правова охорона земель та ґрунтів.

Перелік питань на самостійне опрацювання:

1. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства
2. Контроль за використанням та охороною земель.

План семінарського заняття:

1. Земля як об'єкт еколого-правових відносин
2. Правові основи землекористування в Україні.
3. Правова охорона земель та ґрунтів.
4. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства
5. Контроль за використанням та охороною земель.

Рекомендовані джерела інформації:

Основні: [1,2,3,5, 9,12,26,27,32,64], додаткові: [1,3,4,7,10].

ТЕМА 5. Правове забезпечення використання і охорони вод в Україні.

План лекції:

1. Води як об'єкт правового регулювання, використання, відтворення та охорони.
2. Правове регулювання у сфері охорони вод.
3. Правові заходи, щодо охорони вод.

Перелік питань на самостійне опрацювання:

1. Юридична відповідальність за порушення водного законодавства.
2. Платежі за спеціальне використання водних ресурсів та користування водами для потреб гідроенергетики та водного транспорту.

План семінарського заняття:

1. Води як об'єкт правового регулювання, використання, відтворення та охорони.
2. Правове регулювання у сфері охорони вод.
3. Правові заходи, щодо охорони вод.
4. Юридична відповідальність за порушення водного законодавства.
5. Платежі за спеціальне використання водних ресурсів та користування водами для потреб гідроенергетики та водного транспорту.

Рекомендовані джерела інформації:

Основні: [1,2,3,5, 9,12,26,27,32,64], додаткові: [1,3,4,7,10].

ТЕМА 6. Правове регулювання охорони та використання надр.**План лекції:**

1. Надра як об'єкт правової охорони та використання.
2. Правове регулювання користування надрами.
3. Правове регулювання охорони надр.

Перелік питань на самостійне опрацювання:

1. Юридична відповідальність за порушення законодавства про надра.
2. Державне управління і контроль в галузі вивчення, використання та охорони надр.

План семінарського заняття:

1. Надра як об'єкт правової охорони та використання.
2. Правове регулювання користування надрами.
3. Правове регулювання охорони надр.
4. Юридична відповідальність за порушення законодавства про надра.
5. Державне управління і контроль в галузі вивчення, використання та охорони надр.

Рекомендовані джерела інформації:

Основні: [1,2,3,5, 9,12,26,27,32,64], додаткові: [1,3,4,7,10].

ТЕМА 7. Правове забезпечення використання та охорони рослинного та тваринного світу.

План лекції:

1. Рослинний світ як об'єкт правової охорони та використання.
2. Джерела права, що регулюють відносини у сфері охорони, використання та відтворення рослинного світу.
3. Основні елементи охорони рослинного світу.
4. Особливості правового регулювання використання та охорони зелених насаджень в населених пунктах.
5. Тваринний світ як об'єкт охорони, відтворення і використання.
6. Суб'єкти, види і підстави права використання та охорони тваринного світу.
7. Управління в галузі використання, відтворення і охорони тваринного світу.

Перелік питань на самостійне опрацювання:

1. Облік об'єктів зеленого господарства.
2. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавства.
3. Загальна характеристика використання об'єктів тваринного світу.
4. Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу.

План семінарського заняття:

1. Рослинний світ як об'єкт правової охорони та використання.
2. Джерела права, що регулюють відносини у сфері охорони, використання та відтворення рослинного світу.
3. Основні елементи охорони рослинного світу.
4. Особливості правового регулювання використання та охорони зелених насаджень в населених пунктах.
5. Тваринний світ як об'єкт охорони, відтворення і використання.
6. Суб'єкти, види і підстави права використання та охорони тваринного світу.
7. Управління в галузі використання, відтворення і охорони тваринного світу.
8. Облік об'єктів зеленого господарства.
9. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавства.
10. Загальна характеристика використання об'єктів тваринного світу.
11. Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу.

Рекомендовані джерела інформації:

Основні: [1,2,3,5, 9,12,26,27,32,64], додаткові: [1,3,4,7,10].

ТЕМА 8. Поняття, зміст та види права лісокористуванням.

План лекції:

1. Загальна характеристика права лісокористування та його змісту.
2. Види лісокористування та користуванням лісоресурсами.
3. Організаційно-правові заходи щодо охорони лісів.

Перелік питань на самостійне опрацювання:

1. Право власності на ліси.
2. Права громадян та юридичних осіб, які мають ліси у приватній власності
3. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавства.

План семінарського заняття:

1. Загальна характеристика права лісокористування та його змісту.
2. Види лісокористування та користуванням лісоресурсами.
3. Організаційно-правові заходи щодо охорони лісів.
4. Право власності на ліси.
5. Права громадян та юридичних осіб, які мають ліси у приватній власності
6. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавства.

Рекомендовані джерела інформації:

Основні: [1,2,3,5, 9,12,26,27,32,64], додаткові: [1,3,4,7,10].

ТЕМА 9. Правове регулювання охорони атмосферного повітря

План лекції:

1. Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони: сучасний стан і проблеми
2. Стандартизація та нормування в галузі охорони атмосферного повітря.
3. Правовий режим використання атмосферного повітря.

Перелік питань на самостійне опрацювання:

1. Державне управління і контроль у галузі охорони атмосферного повітря та радіаційної безпеки
2. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.

План семінарського заняття:

1. Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони: сучасний стан і проблеми
2. Стандартизація та нормування в галузі охорони атмосферного повітря.

3. Правовий режим використання атмосферного повітря.
4. Державне управління і контроль у галузі охорони атмосферного повітря та радіаційної безпеки
5. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.

Рекомендовані джерела інформації:

Основні: [1,2,9,12,17,63,64], додаткові: [5,6,7,8,10].

Тестові завдання:

1. До водного фонду України належать:

- A. поверхневі води та підземні води;
- B. поверхневі води та територіальне море;
- C. поверхневі води, підземні води та джерела, внутрішні морські води та територіальне море;
- D. внутрішні морські води, підземні води та територіальне море.

2. До водних об'єктів загальнодержавного значення належать:

- A. внутрішні морські води та територіальне море;
- B. підземні води, які не є джерелом централізованого водопостачання;
- C. поверхневі води (озера, водосховища, річки, канали), що не знаходяться і не використовуються на території більш як однієї області, а також їх притоки всіх порядків;
- D. водні об'єкти в межах територій природно-заповідного фонду.

3. До водних об'єктів місцевого значення належать:

- A. -поверхневі води, що знаходяться і використовуються в межах більш як однієї області, а також їх притоки всіх порядків;
- B. внутрішні морські води;
- C. підземні води, які не можуть бути джерелом централізованого водопостачання;
- D. підземні води, які є джерелом централізованого водопостачання.

4. У галузі використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів встановлюються такі нормативи:

- A. нормативи екологічної небезпеки води;
- B. екологічний норматив якості води водних об'єктів;
- C. нормативи гранично недопустимого скидання забруднюючих речовин;
- D. нетехнологічні нормативи використання води.

5. Вторинні водокористувачі - це:

- A. ті, що мають власні водозабірні споруди та відповідне обладнання для забору води;
- B. ті, що не мають власних водозабірних споруд і отримують воду з водозабірних споруд первинних водокористувачів;
- C. ті, що здійснюють загальне водокористування;
- D. ті, що використовують водні об'єкти на умовах оренди.

6. Водокористувачі мають право:

- A. здійснювати тільки загальне водокористування;
- B. не використовувати водні об'єкти на умовах оренди;
- C. не вимагати від власника водного об'єкта або водопровідної системи підтримання належної якості води за умовами водокористування;

D. споруджувати гідротехнічні та інші водогосподарські об'єкти, здійснювати їх реконструкцію і ремонт.

7. Водокористувачі зобов'язані:

A. економно використовувати водні ресурси, але не дбати про їх відтворення і поліпшення якості вод;

B. не використовувати воду (водні об'єкти) відповідно до цілей та умов їх надання;

C. дотримувати встановлених нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та встановлених лімітів забору води, лімітів використання води та лімітів скидання забруднюючих речовин, а також санітарних та інших вимог щодо впорядкування своєї території;

D. не використовувати ефективні сучасні технічні засоби і технології для утримання своєї території в належному стані, але здійснювати заходи щодо запобігання забрудненню водних об'єктів стічними (дощовими, сніговими) водами, що відводяться з неї.

8. Загальне водокористування - це:

A. водокористування громадянами та юридичними особами для задоволення їх потреб;

B. забір води з водних об'єктів із застосуванням споруд;

C. водокористування громадянами для задоволення їх потреб (купання, плавання на човнах, забір води з криниць тощо);

D. водокористування для задоволення питних та господарсько-побутових потреб населення.

9. Спеціальне водокористування - це:

A. забір води з водних об'єктів із застосуванням споруд або технічних пристроїв;

B. водокористування громадянами для задоволення їх потреб (купання, плавання на човнах, забір води з криниць тощо);

C. водокористування громадянами без застосування споруд та технічних пристроїв;

D. вилучення води з надр разом з видобуванням корисних копалин.

10. Не належать до спеціального водокористування:

A. пропуск води через гідротехнічні гідровузли;

B. подача (перекачування) води водокористувачам у не маловодні регіони;

C. усунення не шкідливої дії вод;

D. використання підземних вод для вилучення корисних компонентів.

11. Спеціальне водокористування буває:

A. -короткострокове – до 1 року і довгострокове – до 25 років;

B. -короткострокове – до 3 років і довгострокове – до 25 років;

С. -короткострокове – до 3 років і довгострокове – до 50 років;

Д. -короткострокове – до 5 років і довгострокове – до 25 років.

12.Право юридичних осіб на спеціальне водокористування припиняється у разі:

А. якщо виникла потреба у загальному водокористуванні;

В. невнесення чергового збору в строки, визначені законодавством;

С. ліквідації підприємств, установ чи організацій;

Д. передачі спеціального дозволу іншим водокористувачам.

13.Водокористувачі зобов'язані здійснювати заходи щодо запобігання скиданню стічних вод чи його припинення, якщо вони:

А. не можуть бути використані у системах оборотного, повторного і послідовного водопостачання;

В. не містять цінні відходи, що можуть бути вилучені;

С. не містять промислову сировину, реагенти, напівпродукти та кінцеві продукти підприємств у кількості, що перевищує встановлені нормативи технологічних відходів;

Д. містять речовини, щодо яких не встановлено гранично допустимі концентрації.

14.Порядок експлуатації водосховищ визначається правилами, що затверджуються органами водного господарства для кожного водосховища окремо, а для каскаду або системи водосховищ:

А. за погодженням з Кабінетом Міністрів України;

В. за погодженням з органами місцевого самоврядування;

С. за погодженнями з медичними закладами;

Д. за погодженням з державними органами охорони навколишнього природного середовища та санітарного нагляду.

15.На території водоохоронних зон забороняється:

А. використання не стійких пестицидів;

В. влаштування кладовищ, скотомогильників, звалищ, полів фільтрації;

С. скидання очищених стічних вод,

Д. не використовувати рельєф місцевості (балки, пониззя, кар'єри тощо).

16.Прибережні захисні смуги встановлюються по обидва береги річок та навколо водойм уздовж урізу води (у меженний період) шириною:

А. для малих річок, струмків і потічків, а також ставків площею менше 3 гектарів - 25 метрів;

В. для середніх річок, водосховищ на них, водойм, а також ставків площею понад 3 гектари - 70 метрів;

С. для великих річок, водосховищ на них та озер - 90 метрів

Д. для великих річок, водосховищ на них та озер - 120 метрів.

17. У прибережних захисних смугах уздовж річок, навколо водойм та на островах забороняється:

- A. розорювання земель (крім підготовки ґрунту для залуження і залісення), а також садівництво та городництво;
- B. будівництво гідротехнічних споруд;
- C. будівництво гідрометричних та лінійних споруд;
- D. відпочинок населення.

18. У прибережних захисних смугах уздовж морів, морських заток і лиманів та на островах у внутрішніх морських водах забороняється:

- A. будівництво гідротехнічних споруд;
- B. влаштування полігонів не побутових та не промислових відходів і накопичувачів стічних вод;
- C. будівництво гідротехнічних та лінійних споруд;
- D. влаштування полів фільтрації та створення інших споруд для приймання і знезаражування рідких відходів.

19. За порушення водного законодавства винні особи несуть відповідальність:

- A. цивільно-правову відповідальність;
- B. адміністративну та кримінальну відповідальність;
- C. кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну;
- D. дисциплінарну та кримінальну.

Перелік питань до модульного контролю № 1

1. Поняття та предмет екологічного права.
2. Екологічні правовідносини.
3. Об'єкти та суб'єкти екологічного права.
4. Методи та принципи екологічного права.
5. Джерела та система екологічного права.
6. Сучасна екологічна ситуація в Україні.
7. Екологічна політика України, проблеми регулювання.
8. Характеристика системи органів управління в галузі екології.
9. Основні екологічні права людини і громадянина.
10. Гарантії їх дотримання.
11. Обов'язки громадян у сфері охорони довкілля і використання природних ресурсів.
12. Поняття прав громадян у галузі екології, їх види та способи захисту.
13. Обов'язки громадян у галузі екології, їх види.
14. Юридична природа та види екологічної безпеки.
15. Зміст правовідносин екологічної безпеки, їх особливості.
16. Механізм правового забезпечення екологічної безпеки.

Перелік питань до модульного контролю № 2

1. Екологія міста як об'єкт правового регулювання.
2. Правове регулювання використання та охорони природних ресурсів міста.
3. Юридична відповідальність за порушення законодавства про екологічну безпеку.
4. Земля як об'єкт еколого-правових відносин
5. Правові основи землекористування в Україні.
6. Правова охорона земель та ґрунтів.
7. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства
8. Контроль за використанням та охороною земель.
9. Води як об'єкт правового регулювання, використання, відтворення та охорони.
10. Правове регулювання у сфері охорони вод.
11. Правові заходи, щодо охорони вод.
12. Юридична відповідальність за порушення водного законодавства.
13. Платежі за спеціальне використання водних ресурсів та користування водами для потреб гідроенергетики та водного транспорту.
14. Надра як об'єкт правової охорони та використання.
15. Правове регулювання користування надрами.
16. Правове регулювання охорони надр.

17. Юридична відповідальність за порушення законодавства про надра.
18. Державне управління і контроль в галузі вивчення, використання та охорони надр.
19. Рослинний світ як об'єкт правової охорони та використання.
20. Джерела права, що регулюють відносини у сфері охорони, використання та відтворення рослинного світу.
21. Основні елементи охорони рослинного світу.
22. Особливості правового регулювання використання та охорони зелених насаджень в населених пунктах.
23. Тваринний світ як об'єкт охорони, відтворення і використання.
24. Суб'єкти, види і підстави права використання та охорони тваринного світу.
25. Управління в галузі використання, відтворення і охорони тваринного світу.
26. Облік об'єктів зеленого господарства.
27. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавства.
28. Загальна характеристика використання об'єктів тваринного світу.
29. Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу.
30. Загальна характеристика права лісокористування та його змісту.
31. Види лісокористування та користуванням лісоресурсами.
32. Організаційно-правові заходи щодо охорони лісів.
33. Право власності на ліси.
34. Права громадян та юридичних осіб, які мають ліси у приватній власності
35. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавства.
36. Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони: сучасний стан і проблеми
37. Стандартизація та нормування в галузі охорони атмосферного повітря.
38. Правовий режим використання атмосферного повітря.
39. Державне управління і контроль у галузі охорони атмосферного повітря та радіаційної безпеки
40. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.

Перелік екзаменаційних питань з курсу «Екологічне право»

1. Поняття та предмет екологічного права.
2. Екологічні правовідносини.
3. Об'єкти та суб'єкти екологічного права.
4. Методи та принципи екологічного права.
5. Джерела та система екологічного права.
6. Сучасна екологічна ситуація в Україні.
7. Екологічна політика України, проблеми регулювання.
8. Характеристика системи органів управління в галузі екології.
9. Основні екологічні права людини і громадянина.
10. Гарантії їх дотримання.
11. Обов'язки громадян у сфері охорони довкілля і використання природних ресурсів.
12. Поняття прав громадян у галузі екології, їх види та способи захисту.
13. Обов'язки громадян у галузі екології, їх види.
14. Юридична природа та види екологічної безпеки.
15. Зміст правовідносин екологічної безпеки, їх особливості.
16. Механізм правового забезпечення екологічної безпеки.
17. Екологія міста як об'єкт правового регулювання.
18. Правове регулювання використання та охорони природних ресурсів міста.
19. Юридична відповідальність за порушення законодавства про екологічну безпеку.
20. Земля як об'єкт еколого-правових відносин
21. Правові основи землекористування в Україні.
22. Правова охорона земель та ґрунтів.
23. Юридична відповідальність за порушення земельного законодавства
24. Контроль за використанням та охороною земель.
25. Води як об'єкт правового регулювання, використання, відтворення та охорони.
26. Правове регулювання у сфері охорони вод.
27. Правові заходи, щодо охорони вод.
28. Юридична відповідальність за порушення водного законодавства.
29. Платежі за спеціальне використання водних ресурсів та користування водами для потреб гідроенергетики та водного транспорту.
30. Надра як об'єкт правової охорони та використання.
31. Правове регулювання користування надрами.
32. Правове регулювання охорони надр.
33. Юридична відповідальність за порушення законодавства про надра.

34. Державне управління і контроль в галузі вивчення, використання та охорони надр.
35. Рослинний світ як об'єкт правової охорони та використання.
36. Джерела права, що регулюють відносини у сфері охорони, використання та відтворення рослинного світу.
37. Основні елементи охорони рослинного світу.
38. Особливості правового регулювання використання та охорони зелених насаджень в населених пунктах.
39. Тваринний світ як об'єкт охорони, відтворення і використання.
40. Суб'єкти, види і підстави права використання та охорони тваринного світу.
41. Управління в галузі використання, відтворення і охорони тваринного світу.
42. Облік об'єктів зеленого господарства.
43. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавства.
44. Загальна характеристика використання об'єктів тваринного світу.
45. Відповідальність за порушення законодавства в галузі охорони, використання і відтворення тваринного світу.
46. Загальна характеристика права лісокористування та його змісту.
47. Види лісокористування та користуванням лісоресурсами.
48. Організаційно-правові заходи щодо охорони лісів.
49. Право власності на ліси.
50. Права громадян та юридичних осіб, які мають ліси у приватній власності
51. Юридична відповідальність за порушення лісового законодавства.
52. Атмосферне повітря як об'єкт правової охорони: сучасний стан і проблеми
53. Стандартизація та нормування в галузі охорони атмосферного повітря.
54. Правовий режим використання атмосферного повітря.
55. Державне управління і контроль у галузі охорони атмосферного повітря та радіаційної безпеки
56. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону атмосферного повітря.

Рекомендовані джерела інформації:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р., № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141
2. Кодекс цивільного захисту населення від 02.10.2012 р., № 5403-VI. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст.458
3. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р., № 2768-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
4. Водний кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
5. Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. (в ред. від 08.02.2006 р. № 3404). Відомості Верховної Ради України. 2006. № 21. Ст. 170.
6. Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 36. Ст. 340.
7. Основи законодавства України про охорону здоров'я : Закон України від 19.11.1992. № 2801-XII. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, № 4, ст.19.
8. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань : Закон України від 14.01.1998 №15/98-ВР. Відомості Верховної Ради України, 1998, № 22, ст.115
9. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 №1264-XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/>.
10. Про систему громадського здоров'я : Закон України від 06.09.2022. №2573-IX. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/>.
11. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року : Закон України від 28.02.2019. № 2697-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>.
12. Про оцінку впливу на довкілля від 23.05.2017 № 2059-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>.
13. Про рослинний світ: Закон України від 09.04.1999р. № 591-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>.
14. Про тваринний світ: Закон України від 13.12.2001 р. № 2894-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>.
15. Про Червону книгу України: Закон України від 07.02.2002 р. № 3055-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>.
16. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 16.10. 1992 р. (у ред. від 21.06.2001 р. № 2556-III). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>.
17. Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16.06. 1992 р. № 2456- XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>.
18. Про екологічну мережу України : Закон України від 24.06.2004 №1864-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>.
19. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>.
20. Про затвердження Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України : наказ Міністерства будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України від 10.04.2006 №105. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/la>.

21. Про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля : Конвенція Організації Об'єднаних Націй від 25.06.1998. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>.
22. Про інформування громадськості з питань, що стосуються довкілля: Постанова Верховної Ради України від 04.11.2004 р. // ВВР України. – 2005. – № 2. – С.72.
23. Про участь громадськості в прийнятті рішень у сфері охорони довкілля: Положення Затверджене Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища від 18.12.2003 р. // Єдиний державний реєстр нормативно-правових актів № 27741/2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.menz.gov.ua>.
24. Екологічне право: підручник / [А.П.Гетьман, Г.В.Анісімова, А.К. Соколова та ін.]; за ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2019. 552 с.
25. Екологічне право України : підручник для студ. вищих навч. закладів / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.» ; за ред. І. І. Каракаша. Одеса : Фенікс, 2012. 788 с.
26. Екологічне право. Загальна частина (схеми і таблиці) : підручник / А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, В. В. Шеховцов та ін.; за заг. ред. А. П. Гетьмана. Х.: Право, 2015. 342 с.
27. Екологічне право. Особлива частина (схеми і таблиці) : підручник / А. П. Гетьман, А. К. Соколова, О. В. Донець та ін.; за заг. ред. А. П. Гетьмана. Х.: Право, 2015. 496 с.
28. Екологічне право в запитаннях та відповідях : навч. посіб. / А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, В. Л. Бредіхіна та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана. Харків : Право, 2017. 208 с.
29. Екологічне право: Екологічне право України : навч. посібник / за ред. проф. І. І. Каракаша, д.ю.н. Т. Є. Харитонової, к.ю.н. А. І. Черемнової; вид. 1-е. Одеса : Гельветика, 2018. – 408.

Додаткова:

30. Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. – Харків : Право, 2016. – Т. 14 : Екологічне право / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) та ін. ; нац. акад. прав. наук України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – 2018. – 776 с.
31. Правова доктрина України : у 5 т. Х. : Право, 2013. Т. 4. : Доктринальні проблеми екологічного, аграрного та господарського права / Ю. С. Шемшученко, А. П. Гетьман, В. І. Андрейцев та ін., ; за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. 848 с.
32. Правова охорона довкілля: сучасний стан та перспективи розвитку : монографія / А. П. Гетьман, А. К. Соколова, Г. В. Анісімова та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана. Х. : Право, 2014. 784 с.
33. Гетьман А. П. Вступ до теорії еколого-процесуального права України: Навчальний посібник. Харків: Основа, 1998. 208 с. Костицький В. В. Екологія перехідного періоду: держава, право, економіка (економіко-правовий механізм охорони навколишнього природного середовища в Україні). 2-е вид. К.: Український інформаційно-правовий центр, 2001. 390 с.

34. Носік В. В. Право власності на землю Українського народу. Монографія. К.: Юрінком Інтер 2006. 554 с.
35. Бредіхіна В. Л. Конституційні засади права громадян на безпечне навколишнє природне середовище / В. Л. Бредіхіна. Х. : Вид. СПД ФО Вапнярчук Н.М., 2008. 168 с.
36. Шеховцов В. В. Правове регулювання права приватної власності на об'єкти тваринного світу в Україні / За наук. ред. А.П. Гетьмана: монографія Х.: Вид-во ФІНН, 2010. 210 с.
37. Черкашина М. К. Юридичні гарантії права природокористування: моногр. / М. К. Черкашина; за ред. Гетьмана А.П. Х.: ФІНН, 2010. 176 с.
38. Григор'єва Т. В. Правові засади використання, охорони та відтворення водних живих ресурсів: Монографія / Т. В. Григор'єва. Х.: Право, 2011. 176 с.
39. Комарницький В. М. Право спеціального природокористування: монографія. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. 424 с